

Werkvorm voor gesprek middenkader

Creëren van een stimulerende werkomgeving en het vergroten van professionele autonomie

Deze werkvorm kan worden gebruikt om met medewerkers van Justitiële Jeugdinstellingen het gesprek aan te gaan over de mate waarin zij professionele vrijheid ervaren bij het uitvoeren van hun werkzaamheden.

Dit format is gemaakt en getest in een ontwikkelplaats van het Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming (PPJ&J).

Ter voorbereiding:

1. Wat is dit?

Facilitators notities voor het begeleiden van een bijeenkomst met middenkader over het creëren van een stimulerende werkomgeving in de justitiële jeugdzorg.

2. Doel werkvorm

Uitwisseling over het gezamenlijk creëren van een stimulerende werkomgeving en het vergroten van professionele autonomie van medewerkers.

3. Deelnemers

Facilitator (intern) + middenkader. Werkvorm geschikt voor 20 – 30 deelnemers.

4. Duur werkvorm

2 uur (minimaal benodigde tijd).

5. Zaalopstelling

Café setting, groepjes van 5 personen.

Achtergrond

Er bestaat een groot verschil tussen medewerkers in de mate waarin zij vrijheden opzoeken in hun professionele context. De veranderingen in jeugdhulp en jeugdbescherming vragen veel van professionals. Daarmee wordt samen leren en reflecteren belangrijker. Om daar in een werkdag ruimte voor te vinden is voor veel professionals een uitdaging. Hierbij kan spanning spelen tussen de ruimte en autonomie voor de professional en de eisen die aan een professional worden gesteld, binnen de kaders van de organisatie en de sector.

Er moet veel gebeuren binnen de Justitiële inrichtingen en het werk kan onvoorspelbaar van aard zijn. In een context waar orde, beheersbaarheid, sturing en verantwoording belangrijk zijn, is het soms zoeken naar een manier waarop het beste gebruik gemaakt kan worden van de professionele vaardigheden van iedereen. Het afstemmen van management aspecten als procedures, prestatie-indicatoren en termijnen aan de ene kant en de bedoeling waarom de professional voor zijn vak koos aan de andere kant vergt de nodige aandacht.

In een tijd van schaarste zijn bevlogen en betrokken professionals nodig die hart voor de zaak hebben. Uitvoerende professionals halen hun inspiratie in de regel niet uit kerncijfers en sturingsinstrumenten, maar uit voortgang in de behandeling van de jeugdigen. Door te werken volgens de regels van sturing en controle door het management is de kans aanwezig dat het vakmanschap van de professional wordt uitgehouden en de motivatie wordt verkleind.

Het gevoel van eigenaarschap dat juist zo cruciaal is voor het bevlogen werken aan goede dienstverlening moet voldoende aanwezig blijven bij de professional. Voor het aangaan van een gesprek over de een stimulerende werkomgeving en vergroten van professionele autonomie is een werkvorm ontwikkeld. In onderstaand programma is inzichtelijk welke stappen genomen kunnen worden in het gesprek.

In dit groepsgesprek willen we graag bespreken hoe jij als professional dit ziet.

Overzicht programma

Activiteit	Toelichting	Tijd
1. Introductie	Uitleg van het programma	5 min
2. Motivatie om te werken in de jeugdhulp	Medewerkers maken een mindmap over hun motivatie	30 min
3. Energiegevers en energievreters	Deelnemers benoemen wat energie geef of energie kost	50 min
4. Energiegevers vergroten en energievreters wegnemen	Deelnemers bespreken wat helpt om energievreters weg te nemen, en energiegevers te vergroten	40 min
5. Afsluiting en vervolgstappen	Afsluiting en formuleren van concrete acties	5 min

Checklist benodigheden:

- ✓ Aantal tafels voor café setting (groepen van 5 personen)
- ✓ Rode en groene kaartjes of Post-Its
- ✓ Markers
- ✓ Twee flip-overs
- ✓ Tape
- ✓ Eventueel: een aantal lege kaarten

Introductie

Programmaonderdeel 1

Dit is een Benen-op-tafel-sessie. In rust reflecteren. Benoem: Zoeken betekent twijfel. Dat kan alleen in emotioneel veilige omgeving. In deze bijeenkomst is plek voor twijfel, niet voor oordelen. Tegenspraak is gewenst. Alle ideeën en meningen zijn even belangrijk.

Tijd	Activiteit/methode	Nodig
 5 min	<p>Introductie</p> <p>Welkom</p> <p>Vertel iets over het kader van de bijeenkomst. Doel is om uit te wisselen hoe we samen deze organisatie tot een stimulerende werkomgeving kunnen maken.</p> <p>Vertel zelf iets over jouw eigen droom: hoe zien de organisatie en haar medewerkers eruit (energieke sfeer, gezamenlijkheid, open, eigen initiatief, discussie, inclusief klimaat, verantwoordelijkheid nemen, terug grijpend op ieders' intrinsieke motivatie...).</p> <p><i>Achterliggend idee: kwalitatief goede zorg/dienstverlening richting pupillen. Nodig mensen uit samen met jou op zoektocht te gaan naar het optimale werkklimaat en naar mogelijkheden ter verbetering van zorg/dienstverlening.</i></p>	<p>Setting: café setting, groepjes van 5 personen</p> <p><i>Liefst geen bekende locatie. Indien (vergader)locatie wel bekend: verander gebruikelijke setting.</i></p>

Tip:
 Zet direct een sfeer van 'anders dan anders' neer: vraag mensen te gaan verzitten: "Zoek de collegae op die je het minst goed kent".

Motivatie

Programmaonderdeel 2

Let op bij de plenaire terugkoppeling: focus op proces. Voorkom een inhoudelijke herhaling van de groepsdiscussies.

Tijd	Activiteit/methode	Nodig
 5 min	<p>Mindmap motivatie</p> <p>Leg de opdracht plenair uit. “Dit is een opdracht per tafel. Jullie zien flipovers en markers op je tafel liggen. Pak een marker en schrijf in steekwoorden je eigen motivatie op die jou in dit werkveld gebracht heeft. Waarom werk je in deze sector? Doe dit in stilte.” De deelnemers krijgen vijf minuten om hun motivatie op te schrijven.</p> <p><i>De deelnemers schrijven hun motivatie in stilte op. Ze reageren ook (in stilte) op elkaars bijdragen. Ze mogen erbij schrijven, tekenen, aanvullen of vragen opschrijven.</i></p>	<p>Flip-over papier ligt plat op elke tafel. Midden op papier staat in een wolk: ‘werken in een jeugdinstelling’.</p> <p>Genoeg markers voor iedere deelnemer. Verschillende kleuren.</p> <p>Tape om flip-overs op de muur te plakken</p>
 15 min	<p>Na 5 minuten schrijven: Geef groepjes de opdracht gedurende 15 minuten in de tafelgroepen te bespreken wat er op de mindmap staat. Nodig mensen uit elkaar te bevragen.</p>	
 10 min	<p>Plenaire terugkoppeling. Faciliteer discussie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe was het om dit te doen? • Wat viel je op? • Zag je grote verschillen / overeenkomsten in de bijdragen? <p>Nodig groepen uit hun flip over aan de muur te hangen. Zichtbaar voor de rest van de bijeenkomst.</p>	

Energiegevers en energievreters

Programmaonderdeel 3

Gebruik deze vorm voor programmaonderdeel 3 als de groep deelnemers **groter** is dan 7. Is de groep kleiner dan 7? Gebruik de vorm op de volgende pagina

Tijd	Activiteit/methode	Nodig
 25 min	<p>Energie gevers en energie vreters: werken in duo's</p> <p>Leg de opdracht plenair uit. “Vorm zo meteen een duo (of 1 drietal bij oneven aantal deelnemers) met iemand die niet aan je tafelgroep zit. Neem een stapel rode en groene kaartjes. Bespreek de dingen in je werk die energie geven (schrijf steekwoorden op groene kaart), en de dingen die je energie wegnemen (steekwoorden op rode kaart). Je mag alles opschrijven. 1 element op 1 kaart (in verband met clustering later). We doen dit 15 minuten.”</p> <p>Laat de mensen 10 minuten uitwisselen in hun duo. Let erop dat mensen 1 element (en niet meer) per kaart opschrijven met marker (en niet met balpen).</p>	<p>Tip: Als de vibe in de groep erg klagend is, kan je de opdracht meegeven dat het aantal rode en groene kaartjes gelijk moet zijn.</p> <p>Rode (energie vreters) en groene (energie gevers) kaartjes of post-its.</p> <p>Markers</p> <p>2 flipovers vooraan in de ruimte met bovenaan de ene ‘Energie gevers’ en bovenaan de ander ‘Energie vreters’</p>
 25 min	<p>Plenair bespreken: Nodig mensen uit te gaan zitten. Vraag om-en-om een energie gever en een energie nemer, bespreek deze plenair (belangrijk om gedeeld begrip te creëren van wat er op de kaartjes staat) en plak op de betreffende flip-over.</p> <p>Cluster gelijksoortige elementen. Geef clusters namen (bijvoorbeeld fysieke omgeving, management, visie, zingeving, systemen, werkprocessen).</p>	<p>Tip: de plenaire bespreking gaat sneller als mensen alleen elementen naar voren mogen brengen die niet reeds op de flip-over hangen. Je mist dan wel inzicht in de mate waarin een bepaald element voor meerdere mensen geldt. [Houd de discussie inventariserend. Nog geen oplossingen!]</p>

Energiegevers vergroten en energievreters wegnemen

Programmaonderdeel 4

Tijd	Activiteit/methode	Nodig
 10 min	<p>Energiegevers vergroten en energievreters wegnemen</p> <p>Laatste keer wisselen van plek: maak nieuwe tafelgroepjes van 5.</p> <p>Leg de opdracht uit: “Iedere tafelgroep krijgt 1 cluster van energiegevers en 1 cluster van energie nemers onder z’n hoede om te onderzoeken hoe we hier met z’n allen aan kunnen gaan werken. Het idee is de energiegevers te vergroten, en de energienemers zoveel als mogelijk weg te nemen.”</p> <p>Verdeel de clusters over de tafelgroepen: iedere groep krijgt 1 cluster uit de energie vreters en 1 uit de energie nemers (<i>Afhankelijk van het aantal clusters, kan het dus zijn dat een cluster behandeld wordt door meerdere tafelgroepen</i>).</p>	<p>1 lege flipover per tafelgroep</p> <p>Markers</p> <p>Tape om beschreven flipovers aan de muur te hangen</p> <p><i>Eventueel: kaartjes om clusters op te schrijven en te verdelen over de tafelgroepen. Ter verduidelijking van welke tafel welk cluster behandelt.</i></p>
 15 min	<p>Bespreek 15 minuten in je tafelgroep wat we met z’n allen kunnen doen om deze (groep van) energiegever weg te nemen, en deze (groep van) energie gever te vergroten. Daag jezelf en anderen uit te zoeken naar wat je zelf kan doen. Per groep 1 rapporteur die de discussie samenvat op een flip over en die jullie gedachten straks in 1 minuut plenair terugkoppelt.</p>	
 15 min	<p>5 x 1 minuut groepspresentaties. Alle reacties opsparen tot na laatste presentatie. Let op: dit vergt strak time management!</p> <p>Faciliteer groepsdiscussie na laatste presentatie. Gebruik vragen als: Wie wil ergens op reageren? Onduidelijkheden? Iets toe te voegen? Ben je het ergens hardgrondig mee oneens? Waar werd je enthousiast van?</p>	

Tip: als er te veel clusters uit de vorige brainstorm naar voren kwamen, selecteer dan eerst samen met de groep met welke clusters er gewerkt gaat worden. Bespreek plenair: Welke van de energie gevers of energie nemers clusters uit de vorige brainstorm kunnen we samen beïnvloeden? Welke zijn het belangrijkste? Welke bieden het meeste handelingsperspectief?

Afsluiting en vervolgstappen

Programmaonderdeel 5

Tijd	Activiteit/methode	Nodig
 5 min	<p>Afsluiting en vervolgstappen</p> <p>Sluit af, dank iedereen voor mee- en tegendenken. Deel hoe deze bijeenkomst voor jouzelf was en hoe jij van plan bent hiermee verder te gaan.</p> <p>Faciliteer een open discussie over opvolging van dit gesprek.</p> <p>Mogelijk vragen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hoe was het voor jullie om zo in gesprek te gaan?• Hoe kunnen we samen deze discussie verder stimuleren in huis?• Wat heb je nodig om daarin een rol te pakken?• Wat zijn onze concrete vervolgstappen?	<p>Setting: café setting, groepjes van 5 personen</p>